

Література:

1. Основи міжнародно-правових стандартів прав людини: навч.-метод. посібник / за ред. завідувача кафедри міжнародного та європейського права О. В. Бігняка. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2019. 168 с.
2. Фергюсон Ніл. Цивілізація. Як Захід став успішним / пер. з англ. В'ячеслав Циба. К.: Наш формат, 2018. 488 с.
3. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_042#Text
4. Магновський І. Й., Шевчук В. В., Березовенко Л. С. Права людства як права третього покоління: виклики сучасності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2024. № 1. С. 75-83.
5. Барабаш О.О., Яцків Д.В. Інформаційні права як складова четвертого покоління прав людини. *Часопис Київського університету права*. 2021. № 1. С. 27-31.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-20>

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОБОТИ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Макішвілі Софія Михайлівна

студентка

*Науковий керівник: **Гарайчук Ілона Володимирівна***

кандидатка юридичних наук,

старша викладачка кафедри державного будівництва

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Як відомо, російсько-український військовий конфлікт супроводжується численними воєнними злочинами, серед яких порушення людських прав. Захист прав людини в умовах воєнного стану є одним з головних завдань Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), особливо для такої вразливої категорії як військовополонені. У ході широкомасштабної збройної агресії проти України, за час воєнних дій військовополонені були захоплені обома супротивними сторонами. Водночас існує суттєва

різниця між умовами утримання військовополонених українською стороною та російською [2, с. 66].

Відповідно до пункту 8 статті 13 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», Уповноважений має право відвідувати без попереднього повідомлення про це, місця в яких особи перебувають примусово. Якщо говорити саме про російських військовополонених, які перебувають на території України, це зокрема кімнати тимчасово затриманих військово-службовців, кімнати іноземців що незаконно перебувають на території держави [1]. Таким чином, він здійснює моніторингові візити, контролюючи дотримання норм міжнародного гуманітарного права. Більше того, відповідно до п. 8-1 цієї ж статті, Уповноважений має право допитувати таких осіб і отримувати інформацію про поводження і умов їх тримання в цих місцях. Таким чином, він здійснює документування правопорушень, а саме фіксує свідчення самих військовополонених. Ці свідчення можуть стосуватись питань катувань, неналежного поводження, відсутності медичної допомоги тощо. Зібрані дані використовуються в першу чергу для звітів Уповноваженого, зокрема для його щорічної доповіді, звітів для міжнародних правозахисних організацій.

Що стосується умов утримання російських військовополонених на території нашої держави, згідно з вимогами Женевської конвенції було створено спеціальний табір для російських військових із належними умовами утримання: забезпечення одягом і взуттям, належні умови оплачуваної праці, триразовим харчуванням, листування з рідними, медичний огляд і лікування. Належний стан і умови утримання військовополонених відповідають вимогам міжнародного гуманітарного права, що було підтверджено моніторинговими візитами Уповноваженого [2, с. 67]. Дотримання Україною норм міжнародного гуманітарного права лише підкреслює рівень цивілізованості та відповідальності перед міжнародною спільнотою.

Діяльність Уповноваженого щодо ініціювання обміну військовополонених, є досить складним і багатоступеневим процесом. Такий процес обміну щодо українських військових, які перебувають у російському полоні включає в себе по-перше ідентифікацію полонених, зокрема співпрацю Уповноваженого із родинами і близькими полонених, їхніх військових підрозділів, а також організаціями, що ведуть відомість зниклих осіб. По-друге відбувається підготовка до обміну і переговори про обмін полонених. По-третє сам процес проведення обміну, у якому Уповноважений має стежити за дотриманням усіх стандартів і норм, щоб обмін проходив без порушень прав для звільнених осіб. Це включає організацію логістики і транспортування, організацію негайного медичного і психологічного супроводу звільнених осіб, допомога у наданні цим особам в

подальшому спеціального статусу для соціальних гарантій і компенсацій.

Задля посилення міжнародної підтримки і привернення уваги на гуманітарну проблему України, Уповноважений наполегливо співпрацює з іншими державами, міжнародними організаціями, їх посадовими особами тощо. Так, нещодавно була зустріч Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини із Надзвичайним та Повноважним Послом Королівства Данії в Україні, одним з ключових питань зустрічі було обговорення ситуації стосовно повернення військовополонених осіб [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що забезпечення прав військовополонених обох супротивних сторін є одним з ключових завдань Уповноваженого Верховної Ради з прав людини. Він є однією з ключових фігур у питаннях визволення з російського полону українських військових, і збору інформації щодо умов утримання російських полонених в Україні, яка у свою чергу слугує доказом України на міжнародній арені про дотримання норм гуманітарного права.

Література:

1. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» № 776/97-ВР від 23.12.1997.
2. Омбудсмен України. Доповідь про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році. 2022. С. 64–67.
3. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – Стрічка новин. URL: <https://ombudsman.gov.ua/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-463-7-21>

ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СУЧАСНУ ПРАКТИКУ

Соболь Миколай Олександрович

*аспірант кафедри права
Європейського університету
м. Київ, Україна*

Правовий інститут воєнного стану є одним із ключових елементів у системі забезпечення національної безпеки, територіальної цілісності та суверенітету держави. Його значення особливо зростає в умовах